

TALİBAN AFGANİSTAN'I İÇİN BÜYÜK TEHDİT: DAEŞ-HORASAN(ISKP)

Ayşenur Albayrak

Referans için: Albayrak, Ayşenur. "Taliban Afganistan'ı için Büyük Tehdit: DAEŞ-Horasan(ISKP)". İNSAMER Analiz. 31.10.2022.

Analiz

ABD'nin Afganistan'dan çekilmesi ve Taliban'ın yönetime el koymasından bu yana geçen bir yılı aşkın süre içinde, DAEŞ'in bölgesel kolu olan İslam Devleti Horasan Eyaleti (ISKP) eylemlerini hızlandırdı. Söz konusu örgüt DAEŞ-Horasan resmî olarak varlığını 2015 yılında ilan etti. O tarihten itibaren eylemlerini sürdüren örgüt, Kasım 2019'da 600 kadar militanı ile Nengrehar'da Afganistan Güvenlik Güçleri'ne teslim oldu. Bu gelişmenin ardından dönemin Afganistan Devlet Başkanı Eşref Gani DAEŞ'e karşı zafer ilan etti, ISKP ile çatışma içinde olan Taliban ise bu başarıyı sahiplendi. Hatta dönemin

Taliban sözcüsü Zabihullah Mücahid, ISKP'nin ülkede etkisini kaybetmesinde ve ilerleyişinin ve eylemlerinin durma noktasına gelmesinde Kabil yönetiminin bir payı olmadığını, bunun Taliban'ın başarısı olduğunu belirten açıklamalar yaptı.

Afganistan içinde gücünü kaybettiğine dair açıklamaların üzerinden henüz iki yıl bile geçmemişten ISKP, Taliban'ın yönetime el koymasının hemen ardından Ağustos 2021'de Kabil Havalimanı'na düzenlediği saldırı ile dikkatleri tekrar üzerine çekti. Saldırının akabinde Sovyet coğrafyasında

iNSAMER
İHH İNSAN VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMAN RIGHTS AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية والاجتماعية

yaşayan Orta Asya Müslümanlarına yönelik propaganda faaliyetlerini ve söz konusu toplulukları hedef alan asker toplama çabasını artırdı. Ayrıca örgüt popülaritesini ve destekçi sayısını artırmak amacıyla Tacik ve Özbek dillerinde propaganda yaparak, resmî ISKP materyallerini de bu dillere tercüme etti. Bununla birlikte örgütün Taciklere ve Özbeklere Peştun merkezli-milliyetçisi bir yapılanma olan Taliban ile mücadele- Taliban'a karşı savaş fırsatı ve sunması da ISKP'ye katılımı artırdı. El-Kaide lideri Eymen El-Zevahiri'nin Kabil'de bir ABD drone saldırısı sonucu öldürülmesi, ISKP'ye olan desteği artırdı. Zevahiri'nin öldürülmesinin ardından ISKP, Taliban'ı Zevahiri'yi korumakta başarısız olmakla, hatta suç ortağı olmakla itham ederek etki alanını ve propagandasını yoğunlaştırdı. Bu da militan ve destekçi toplama çalışmaları için örgüte avantaj sağladı. Örgüt bu süreç içinde ülkedeki eylemlerini artırdı ve Afgan toplumunun tüm katmanlarını hedef olan saldırıları ile gündeme gelmeye devam etti.

ISKP son olarak 3 Ekim 2022'de Kabil'de Şii-Hazara nüfusun yoğun olduğu bir bölgede bir kızlisesine düzenlenen ve altı kişinin ölümüyle sonuçlanan intihar saldırısı ile tekrar gündeme geldi. Örgüt bu hâliyle Afganistan'da istikrarın sağlanmasının önündeki en büyük engellerden biri olarak karşımıza çıkıyor. Hâlihazırda Taliban yönetiminin hiçbir devlet

ve uluslararası örgüt tarafından resmî olarak tanınmaması ve gün geçtikçe derinleşen yoksulluk da ülkedeki istikrarsızlığı ve kaotik ortamı büyütürken ülkeyi ISKP için oldukça elverişli bir ortama dönüştürüyor. Bu noktada geçtiğimiz günlerde ABD Afganistan Özel Temsilcisi Tom West'in Afganistan'da iç savaşın yeniden başlama ihtimalinin bulunduğunu öne sürmesi ise örgütün Taliban hükümetini zora sokarak ülkeyi yönetilemez hâle getirme stratejisinin bir parçası olduğunu düşündürüyor. Rusya ve Çin Halk Cumhuriyeti diplomatik misyonları, Pakistan, Özbekistan ve Tacikistan toprakları, Kabil Uluslararası Havalimanı gibi önemli unsurlar vurularak Taliban'ın uluslararası alanda ilişki kurması zorlaştırılıyor ve ülkenin bölgedeki uluslararası çıkarları hedef alınıyor. Örgüt ülkedeki farklı etnik kimlikler üzerinden kargaşa yaratmaya çalışırken, aynı zamanda Taliban yönetiminin Rusya, Çin, İran gibi Afganistan'a yönelik insani yardım faaliyetleri, proje bazlı iş birlikleri ve defacto iş birlikleri geliştiren müttefik ülkeler ile ilişkilerini geliştirmesine de engel oluyor.

ISKP Şiilere ve İran'a yönelik düşmanca bir tutum sergiliyor. Sar-i-Pul valisi olarak bir Şii Hazara'yı atmasını gerekçe göstererek Taliban'ın da Şiilerle ortak hareket ettiğini iddia ediyor. Aynı zamanda ISKP, Taliban'ı Ubeydullah Mütevekkil, Mustafa Dervişzade ve Serdar Vali gibi selefi âlimlere düzenlenen

suikastlardan da sorumlu tutuyor. ISKP özellikle Şii Hazaralara yönelik düzenlediği saldırılarla İran-Taliban ilişkilerinin sekteye uğramasına sebep oluyor. Geçmişte iki düşman olan ancak 2015 yılından bu yana dostane ilişkiler geliştiren İran ve Taliban arasındaki ilişkilerin ülke ekonomisi için ne denli önemli olduğu düşünüldüğünde ISKP'nin ülkeye verdiği zarar daha iyi anlaşılıyor. Özellikle Afganistan'a giren bazı malların tedarikinde İran'ın rolü çok büyük.

ISKP'nin bir diğer hedefi de Rusya-Moskova. ISKP, Sovyet işgali ve Çeçenistan Savaşı'nı hatırlatarak Rusya ile diplomatik ilişki ve dostluk kurduğu gerekçesi ile Taliban'ı suçluyor. Örgüt Rusya'nın Müslüman topraklarındaki askerî varlığı ve Suriye'deki rolü, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin daimî üyesi olarak rolü, Orta Asya rejimlerine verdiği destek, İran, Çin ve İsrail ile olan bağlarını da gerekçe göstererek propagandasını genişletiyor ve ayrımı körüklüyor. Müslümanlara ve İslam dünyasına verdiği zararın bu denli büyük olduğu bir ülke ile dost olan Taliban'ın İslami bir yönetim kuramayacağını iddia ediyor. Bu gerilimin göstergelerinden biri de 5 Eylül 2022'de ISKP'nin Afganistan'ın başkenti Kabil'deki Rus büyükelçiliğine yönelik gerçekleştirdiği intihar eylemi oldu. İki Rus büyükelçiliği personeli altı kişinin ölümü ile sonuçlanan saldırı, aynı zamanda, söz konusu

düşmanca duyguların bir tezahürü ve açık bir şekilde Taliban yönetimi ile Rusya arasında anlaşmazlık çıkarma, Taliban'a yönelik dış baskıları artırma, bölgesel ve uluslararası güveniaşındırmagirişimiolarakdağörülebilir.

Çin Halk Cumhuriyeti de ISKP'nin hedefleri arasında. Çin'e yönelik olarak da düşmanca tutumunu şiddetlendiren örgüt, Çin devletini "elleri masum Uygur Müslümanlarının kanına bulanmış kızıl ateistler" olarak tanımlıyor ve tüm Müslümanları Çin'e karşı silahlanmaya çağırıyor. ISKP içindeki Uygur militanlardan ve ISKP'nin Uygur meselesine olan yaklaşımından oldukça rahatsız olan Çin ise, Taliban'ın geçmişte Uygur ayrılıkçıları desteklediğini ve Doğu Türkistan İslami Hareketi (ETİM) olarak adlandırılan grup tarafından düzenlendiği iddia edilen bazı bombalı eylemleri gerçekleştirenlerin Afganistan'da eğitim aldıklarını iddia ediyor. 11 Eylül'den sonra da Taliban'ın Uygur ve diğer Orta Asyalı gruplarla yakın bağlarının ortaya çıktığını hatırlatan Pekin yönetimi, "sınır ötesi terörizmin ve radikalizmin" Sincan'a yayılmasını önlemek için Taliban'ın bugüçlerle savaşması gerektiğini savunuyor. Dolayısıyla Çin'in ülkedeki yatırımlarını arttırması için Taliban'ın Pekin'in terör örgütü olarak kabul ettiği örgütlerle bağlarını sonlandırdığını kanıtlaması gerekiyor. Ancak Çin'in IKSP rahatsızlığı yalnızca Uygur meselesinden kaynaklanmıyor. Çin, örgütün olası eylemleri

ve faaliyetleri sebebiyle ülkedeki Kuşak Yol Girişimi projelerinin tehdit altında olduğunu düşünüyor; ayrıca hem yatırımcılar hem de ülkedeki Çinli çalışanlar kendilerini güvende hissetmiyor. Tüm bu faktörler Çin-Taliban ilişkilerinin bir türlü beklenen seviyeye ulaşamamasına sebep oluyor.

Sonuç olarak yaşanan son gelişmelerin gösterdiği gibi, Afganistan'da önümüzdeki günlerde ISKP kaynaklı terör eylemlerinin artacağı bekleniyor. ISKP'nin Taliban hükümetini zora sokmak ve ülkeyi yönetilemez hâle getirmek amacıyla Afganistan'ı ve bölgedeki uluslararası çıkarlarını hedef almaya devam edeceğini söylemek zor değil. Taliban'ın büyük bir insani kriz ve ekonomik sıkıntı içinde olduğu göz önüne alındığında ülkenin yabancı yatırımcılara, müttefiklere ve yardıma ne denli ihtiyaç duyduğu görülüyor. Ancak ISKP'nin

saldırgan tutumu ve ülkedeki yabancılara, ekonomik ve altyapı geliştirme projelerine ve insani yardım kuruluşlarına yönelik tehditleri, ayrıca olası müttefik ülkelere yönelik eylemleri, Taliban'ı oldukça zor duruma sokuyor. ISKP, bugün gelinen noktada Afganistan'ı "başarısız devlet" konumuna getirmeyi hedefliyor, ülkedeki kısmi otorite boşluğundan faydalanmaya çalışıyor. Bununla birlikte söz konusu örgüt, Taliban yönetimini kırılgan ve güçsüz göstermeye, sınır ötesi şiddet yoluyla Taliban'ın bölge ülkeleriyle ilişkilerine zarar vermeye çalışıyor. Özellikle Taliban'ın Çin, İran, Pakistan, Rusya ve Orta Asya ülkeleriyle ilişkilerini hedef alıyor. Ülkedeki güvensizlik ve doğal olarak olası bir iç savaş riski de gün geçtikçe artıyor. Bu noktada ISKP'nin Afganistan'ın makus talihinin tekrarlanması projesine bir anlamda maşa görevi gördüğü söylenebilir.

KAYNAKÇA

Başaran, D. "ABD Afganistan'da İç Savaş mı İstiyor?". ANKASAM, 07.10.2022, <https://www.ankasam.org/abd-afganistanda-ic-savas-mi-istiyor/>

_____. "Afganistan'a İlişkin Kaos Planında DEAŞ'a Bıçilen Rol". 10.08.2022, <https://www.ankasam.org/afganistana-iliskin-kaos-planinda-deasa-bicilen-rol-1/>

_____. "Rusya Afgan Sorunu'nda Topu Neden ŞİÖ'ye Atıyor?". ANKASAM, 10.09.2022, <https://www.ankasam.org/rusya-afgan-sorununda-topu-neden-sioye-atiyor/>

Kapur, R. "The Persistent ISKP Threat to Afghanistan: On China's Doorstep". 06.01.2022, MEİ, <https://www.mei.edu/publications/persistent-iskp-threat-afghanistan-chinas-doorstep>

Kasapoğlu, C. "Türkiye Afganistan'da DAES-Horasan Terör Tehdidini Ciddiye Almalı". EDAM, 30.08.2021, <https://edam.org.tr/turkiye-afganistanda-daes-horasan-terror-tehdidini-ciddiye-almali/>

Kokcha, Z. "Taliban-İran İlişkilerinin Yakın Tarihine İlişkin Bir Değerlendirme". İRAM, 17.01.2022, <https://iramcenter.org/taliban-iran-iliskilerinin-yakin-tarihine-iliskin-bir-degerlendirme/>

org/taliban-iran-iliskilerinin-yakin-tarihine-iliskin-bir-degerlendirme/

Al Jazeera. "Suicide attacker kills at least 19 in Kabul school blast". 30.09.2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/9/30/at-least-19-killed-in-kabul-blast-authorities>

Eurasianet. "ISKP's China Threats surge, become more nuanced". 12.09.2022, <https://eurasianet.org/iskps-china-threats-surge-become-more-nuanced>

The Diplomat. "Islamic State Khorasan's Expanded Vision in South and Central Asia". 26.08.2022, <https://thediplomat.com/2022/08/islamic-state-khorasans-expanded-vision-in-south-and-central-asia/>

_____. "The Islamic State vs. Russia in Afghanistan". 09.09.2022, <https://thediplomat.com/2022/09/the-islamic-state-vs-russia-in-afghanistan/>

Voanews. "How ISKP Has Affected Afghanistan, Regional Security in Taliban-Ruled Country". 14.08.2022, <https://www.voanews.com/a/how-iskp-has-affected-afghanistan-regional-security-in-taliban-ruled-country/6701180.html>